స్వస్థానం

పల్లె, పేట,బస్తీ. పట్నం. నగరం అంటూ కొన్నిపదాలు వాడుకలోవున్నాయి

సరే! ఏది పల్లె! ఏది పేట! బస్తీ అంటే ఎలాంటిది! దేన్నిపట్నం అనాలి? ఎలాంటి పట్నం నగరంగా పేర్కొనబడుతుంది? అన్న విషయాల పైన స్పష్టంగా నిర్వచనాలు జరిగినట్టు లేదు. ఇందుపైన ఎవడి వూహ వాడికి ప్రమాణంగా వున్నట్టు తోస్తుంది. నా ఊహపారినంతలో నరహరిపేట నిజంగా పేటగాదు. దాన్ని చిన్న బస్తీ అనవచ్చు. ఊరి నడుమపెద్ద రోడ్డు ఒకటి పరుగిడుతుంది. ఆ రోడ్డుకు సమాంతరంగా తూర్పుదిక్కున రైల్వే స్టేషను కానవస్తుంది. స్టేషను కటువైపున వున్నవన్నీ రైల్వే సిబ్బంది తాలూకు నివాసగృహాలు. అందువల్ల నరహరిపేట వ్యాపించి వుండడమంతా రోడ్డుకు పడమటి వైపున్నే! ఆ వూరి నింత బాగా సర్వేచేసే అవసరం నాకేమి వచ్చిందని ఎవరికైనా సందేహం కలగవచ్చు బాబూ! ఆ మాటే చెబుతున్నాను. వాడలుగా, వీధులుగా, సందులుగా, గొందులుగా ఒక చదరపు కిలోమీటరు పర్యంతం విస్తరిల్లి వున్న నరహరిపేటలో అప్పుడు నేనొక అద్దె యింటి కోసం అన్వేషిస్తూ నాతంటాలు నేను పడుతున్నాను.

ఆఫీసు పని ముగిసిన సాయంకాలాల్లో నేను సాగించిన అన్వేషణకు ఫలితంగా 'అద్దె యిల్లు' అన్న విషయంపైన ఒక 'తీసీస్' వ్రాయడానికి కావలసినంత సరంజామా నాకు లభించింది.

ఒకటి: ఖాళీ యిళ్ళన్నీ అద్దె కివ్వబడవు.

రెండు: అద్దె కివ్వబడే ఖాళీ యిళ్ళన్నీ నివాసయోగ్యాలు గావు.

మూడు: నివాసయోగ్యమై వుండి అద్దెకివ్వబడే ప్రతీ ఖాళీయిల్లూ అద్దె రేటు దృష్ట్యా మన కందుబాటులో వుంటుందన్న నమ్మకంలేదు.

నా నెలజీతం రెండువందల యాభై రూపాయలు. నేనిచ్చుకోగలిగిన యింటి అద్దె అందులో పదోవంతు. కాదంటే అవసరాన్ని బట్టి ఇంకొక అయిదు రూపాయలు ఎక్కువ.

ఈ హద్దుకు కట్టుబడినట్టుగా నరహరిపేటలో నా దృష్టికానినవి రెండంటే రెండే యిళ్ళు.

పరిశీలన మాత్రమే మనవంతు! ఎన్నిక చేయవలసిన వ్యక్తిని నేను కాను. ఆ వ్యక్తి పేరు నీరజ. ఎవరో కాదు లెండి. సాక్షాత్తుగా మా యింటావిడ!

కానుపుకోసం పుట్టింటికి వెళ్ళివున్న మా ఆవిడకు నా అభిప్రాయాల సారాంశాన్ని ఎంతో సిన్సియర్‌గా ఒక నివేదన రూపంలో సబ్‌మిట్ చేశాను.

"ప్రియమైన నీరజకు శుభాశీస్సులు!

నేనిక్కడ-అదే, నరహరిపేటలో యిప్పటివరకూ క్షేమంగా వున్నాను. ఇక్కడి భీమా భోజనశాలలో యింకొక వారం రోజులు వరుసగా భోజనం చేసినట్టయితే నేను క్షేమంగా వుండగలనన్న నమ్మకంలేదు. నెల రోజుల పాటు భీమాభోజనశాలలో భోజనం చేయదలచుకున్న వారు ముందుగా తమ జీవితాన్ని భీమా చేసిన తరువాతగానీ అలాంటి సాహసానికి పూనుకోరట! చూచావా, అదీ విషయం!

అందువల్ల నువ్వు నీ పుట్టింటి పారడైజ్ నుంచి ఈ నరహరిపేటకు రాకతప్పదు. జననియు, జన్మభూమియూ స్వర్గముకన్నా ఎంతగా ఎక్కువే అయినప్పటికీ, మొగుడన్నవాడు సైతం పూర్తిగా నిరాదరణీయుడు కాడు గదా! (వాట్ ఎ పిటి మై కంట్రీ వుమెన్!)

నువ్వు, నేను, మన చిరంజీవు లిద్దరు వెరశి మన నలుగురికి కావలసిన సదుపాయాలను నిగాలో పెట్టుకొని అప్రమత్తుడినై నేను అద్దె యిళ్ళవేట కొనసాగించాను. ఈ ప్రయత్నంలో కృతకృత్యుణ్ణి కాగలిగానని తెలుపుకోడానికి ఎంతో ఆనందిస్తున్నాను.

నేను వెదికి పట్టిన రెండు యిళ్ళల్లోనూ నీ అభిరుచులకు ఏది నచ్చుతుందో నాకు తెలియకుండా వుంది.

ఈ రెండు యిళ్లూ ఒకదాని కొకటి అరమైలు దూరంలో వున్నాయి. పరిసరాల్ని బట్టి, పరిస్థితులను బట్టి ఈ రెండు యిళ్ళకున్న అంతరం అంతకంటే విస్తృతమైనది. ఏలాగంటావా, అవధరించు.

ఒక యిల్లు ఊరికి దక్షిణపు వైపు కొసలో వుంది. ఆ వాడ పేరు అశోకపురం. పేరు పెట్టడంలోని సదుద్దేశం యింకా కార్యాచరణలోకి వచ్చినట్టు లేదు. అందువల్ల అక్కడున్న యిళ్ళన్నీ గూడుగట్టుకొన్న శోకంలాగే కనిపిస్తాయి. ఉప్పుతిని రాలిపోతున్న మట్టి గోడలతో, తాటిమట్టల పై కప్పుతో అశోకపురానికి పెట్టని ప్రాకారంలా పరివేష్టించి వున్న గుడిసెల నడుమ కొన్ని పెంకుటిళ్ళు వున్నాయి. ఆ యిళ్ళల్లో ఒకటి యిప్పుడు ఖాళీగా వుంది. దొడ్డి తలుపు తెరిచి అవతలికి తొంగి చూచావంటే నేల యీని నట్టుగా ఒక వంద గుడిసెలు కనిపిస్తాయి. తమ రోళ్ళతో, తమ కుక్కలతో, తమ బిడ్డపాపలతో అనాధులైన ఏనాది వాళ్ళెవరో ఆ గుడిసెల్లో నివశిస్తారు. అక్కడ నిల్చోలేక వీధి గుమ్మంలోకి వచ్చి నిల్చుంటా వనుకో. అక్కడ కనిపించేవైనా ఏ మంత ఉల్లాసకరమైన దృశ్యాలు గావు. నువ్వెప్పుడూ ఉతికిన బట్టలే కట్టుకుంటావు. శుభ్రంగా తల దువ్వుకుంటావు. ముచ్చటగా బొట్టు పెట్టుకుంటావు! శరీరాలంకరణ విషయంలో ఈ వీధి ఆడవాళ్ళకు నీ కున్నంత ఓపరికం వున్నట్టులేదు. వీళ్లు ప్రొద్దస్తమానం ఏదో ఒక పని చేయడమే చేయడం! ఎందుకు బ్రతుకుతున్నారో బ్రతకడమే బ్రతకడం!

పోగా నేను చెప్పిన రెండో యిల్లుంది చూచావా నీరజా. అది బజారు కవతల పూలంగి తేరు వీధిలోవుంది. పేరుకు తగ్గట్టుగా అక్కడి యిళ్ళన్నీ పూలంగితేరులా వుండడం ఆ వీధి ప్రత్యేకత. కొయ్య ముక్కనేది కంటికి కనిపించకుండా సిమెంటుతో కట్టిన కట్టడాలు. చుట్టూరా పచ్చటి పూలమొక్కలు, ప్రాణాలకు హాయిగొలిపే గృహాంతర్భాగాలు. ద్వారం

దాటుకోగానే పాదానికి మెత్తగా తగిలే తివాచీ. కూచోడంలోని సుఖాన్ని ఎరుగుదువా అంటూ ప్రశ్నించేటట్టున్న సోఫాసెట్లు. గాజు కుండీల్లో తాజా పువ్వులు. సన్నగా వినవచ్చే రేడియో సంగీతం. ఇన్నిమాట లెందుకు? మన బోటి వాళ్ళం గనుక లోపలికి వెళ్తే ఉన్నట్టుండి వేరొక లోకానికి వచ్చే శామేమోనన్న భ్రమకలగక మానదు. ఇంతలో ద్వారబంధానికి వ్రేలాడు తున్న తెర ఎదైనా ప్రక్కకు తొలిగి, అతివ ఆకారం ఒకటి ఈవలికి కని పిస్తే నువ్వు నమ్ముతావో నమ్మవోగానీ నీరజా. మన కళ్లు జిగేల్ మనే వెల్తురు తాకిడికి రెపరెపలాడక తప్పదు. ఆ అతివ ముఖం రాకేందు బింబంలా వుంటుందని నేను చెప్పడం లేదు. (ఉండవచ్చు ఉండకపోవచ్చు) ఆవిడ చెవులు శ్రీకారసన్నిభాలని నేను చెప్పను. (అవునోకాదో తెలిస్తే గదా చెప్పడానికి!) కంఠం శంఖంలా వుంటుందని నిక్కచ్చిగా చెప్పలేను. ఇంతకూ నేనిక్కడ చెప్పదలచింది. చెప్పవలసింది ఆ కనిపించే కాంతామణి శరీర లక్షణాలను గురించి కాదు. ఆమె ఒంటిని ఆశ్రయించుకున్న ఆభరణా లను గురించి! కమ్మలా కర్ణకుండలాలా, నెక్లెసులా, చంద్రహారాలా, ఒంకీలా, ఒడ్డాణాలా, రత్నకంకణాలా, రవ్వలు పొదిగిన ఉంగరాలా, ఎలా చెప్పను! ఎన్నని చెప్పను! పేరుపేరునా అన్నింటి పేర్లూ చెప్పడానికి నేనే మైనా నగలకొట్లో' కాటలాగులు కంఠోపాఠం చేశానా! ఐదేండ్ల సాంసారిక జీవనంలో కట్టుకున్న పెళ్ళానికి పట్టుమని పదికాసులతో ఒక నగచేసి పెట్ట లేని నేనెంత, నా పరిజ్ఞాన మెంత? ఇంతకూ చెప్పొచ్చేదేమంటే యిలాంటి అసూర్యం పశ్యలకు ఆలవాలమైన పూలంగి తేరు వీధిలో వసంత విలయం అంటూ ఒక సౌధం వుంది. ఆ సౌధం తాలూకు అవుట్ హావుసే నేను మన కోసం చూచిన రెండో యిల్లు. 'చూడ చూడ వేడుక' అన్నమాట నువ్వెప్పు డైనా విన్నావా నీరజా! ఆ మాట ఈ అవుట్ హావుసుకు వర్తిస్తుంది. ఒక చివర చిన్న స్టోరు రూము. మధ్యలో హాలు. మూడో గదిలో సగం వంటకు, సగం స్నానానికి రెండు భాగాలు. ఇనప్పెట్టెలోనైనా మనకంతటి భద్రత లభించదు. పెరటికోసం యిల్లు దాటనక్కరలేదు. వీధిలో జరిగే రణగొణ ధ్వనులు నీ చెవిలో పడవు. వెన్నెలొస్తే చక్కా ఆరు బయట పడుకోవచ్చు. చలి కాలమైతే తలుపులు బిడాయించుకోవచ్చు. ఎండా కాలపు రాత్రుల్లో

నైతే మిద్దెపైకి వెళ్ళిపోవచ్చు. హేమంత రాత్రుల సంగతి సరేసరి! సర్వ కాల సర్వావస్థలకు అనువైన ఈ దివ్యోప మందిరం బహుశా మనకోసమనే నిర్మించబడి వుండాలి. నా కలా అనిపించిది మరి! చూచావంటే నీకైనా అలా అనిపించకపోదు.

పనిలో పనిగా నేను చూచిన మొదటి యింటిని గురించి యిక్కడ మరి కొన్ని సంగతులు చెప్పేయడం మంచిది. ఇప్పు డశోకపురమనే ఈ వాడ నెలకొని వున్నచోటు పూర్వం ఒక చెరువు కడుపై వుంటుందని నా అను మానం. గోడల్లోనుంచి గూడా చెమ్మ తొంగి చూస్తూవుంటే యిక నేలపైన పడుకునే ఆశ ఎక్కడిది? తలుపు తెరిచి లోపలికి చూసేసరికి పైకప్పు తాలూకు పెంకులు కొన్ని క్రిందనేల పైన కనిపించాయి. ఇది కప్పులో స్థిర నివాసం చేస్తున్న మూషిక రాజాల పనట! ఇంటి యజమాని చెప్పాడు. ఏమో ఎవరు చూచారు' ఆ పెంకుల్లో అంతకంటే అపాయకరమైన ప్రాణులు కాపురం చేయడం లేదన్న గ్యారంటీ ఏముంది? ఈ ఉపద్రవాల కన్నింటికీ తల మానికంగా అశోకపురంలో దొంగల భయం హెచ్చట! నిజమే కాబోలు ననిపించింది. ఎందుకంటావా? ఈ వాడలో ఒక వ్యక్తి ముఖం చూచి ఇతడు లేదా ఈమె దొంగ కాదని చెప్పగలమా? సాధ్యంకాదు. నేను క్యాంపుకు వెళ్ళినా, మా ఆఫీసులో ఇన్‌స్పెక్షను జరుగుతున్నా ఒంటరిగా యింట్లో వుండవలసిన దానివాయె! ఆలోచించు.

ఇప్పుడిక నేను నీ అభిప్రాయం కోసం వేచివుంటాను. ప్రత్యుత్తరం రాగానే నీవు కోరుతున్న యింట్లో మన కాపురం సర్దుబాటుచేసి నీ రాక కోసం నిరీక్షిస్తూ వుంటాను.

ఉందునా మరి....''

ఏమాట కామాటే చెప్పుకోవాలి. మాటకు మాట బదులివ్వడంలో ఎంతటి దిట్టో. ఉత్తరానికి బదులు వ్రాయడంలోనూ అంతే ప్రాంప్టుమా నీరజ! ప్రత్యుత్తరమైతే నాలుగురోజుల్లోనే వచ్చింది. కాని అది నే నాశించిన జవాబు గాదు. ఒకటే ప్రశ్నకు నాలుగు జవాబులు సరఫరా చేసి అందులో ఒక్కటి మాత్రం ఎన్నిక చేయమనే పరీక్ష విధానం ఒకటుందని తమ కెరుగుదురు

గదా! నా ప్రశ్నకు నేనిచ్చిన జవాబులు రెండే! అందులో ఒకటి మాత్రమే కరెక్టని నా అంతట నేను బాహాటంగానే సూచించి వున్నాను. కానీ ఎన్ని విద్యలు అవలీలగా నేర్చినా నారీ హృదయాన్ని అర్థం చేసుకునే బ్రహ్మవిద్య మాత్రం మగవాడి పాలిటికి దుస్సాధ్యంగానే వుండిపోయింది. నా అంచనాను త్రిప్పికొడుతూ మా ఆవిడ నేను చూచిన మొదటి యింటినే సెలక్టుచేసి పారేసింది.

ఏంచేస్తాడు భవదీయుడు, అశోకపురంలోని శోక గృహంలో అలక పాన్పుకు బదులుగా నులక మంచం సవరించుకుని యింతచే శావా యింతీ అని విచారించడం మినహా!

ఇలా నా పాటుకు నేను నా విచార దినాలు గడుపుతుండగా శ్రీమతి గారు బయల్దేరి వస్తున్నట్టు వార్త అందింది. రిసీవు చేసుకోడానికి బస్ స్టాండుకు వెళ్ళాను. మాతృశ్రీ సమేతంగా, తన మాతృత్వానికి చిహ్నంగా వున్న చిరంజీవులతో బాటుగా బోలెడు సామానుతో సహా నీరజ బస్సు దిగింది.

"ఈ వూళ్లో జట్కాలు లేవు" అన్నాను.

"ఫరవాలేదు లెండి. నడిచే వెళ్ళిపోదాం. మేము చెరొక బిడ్డను తీసుకుంటాం. మీరు సామాన్లు పట్టించుక రండి...."

ఇంకా నయం! నన్నే ఎత్తుక రమ్మన లేదు.

నిజం చెప్పొద్దూ! బిడ్డలెంత ముద్దొస్తున్నా నీరజపైన నాకు చెప్పరానంత కసిగా వుంది? ఇప్పుడేమయింది? అమ్మగారి తమాషా అంతా ముందే వుంది. మిడి గ్రుడ్లుపెట్టి అరచేతిని నోటికడ్డం పెట్టుకుని ఈవిడగారు హాహా రవం చేయవలసిన పరిస్థితి అదే! గడిచిన పది పదిహేనురోజులుగా నేను పని గట్టుకుని నా ప్రస్తుత నివాస గృహాన్ని క్రయిమ్ పిక్చర్లో భూత గృహం సెట్టింగులా దిద్ది తీర్చివున్నాను. బూజు దులపలేదు. సాలిగూళ్లు తీసెయ్య లేదు. వెదికిపట్టిన ప్రతి నల్లినీ గోడపైకి తీసుకెళ్ళి మరకలు సృష్టించాను.

పొగచూరిన గోడలకు యింటి యజమాని సున్నం కొట్టిస్తానంటే వద్దన్నాను. దొడ్డిని అడివిలా వుండిపోనిచ్చాను.

కానీ నీరజ దగ్గిరికి వచ్చేసరికి ఈ నా రెండో అంచనాగూడా మందు దట్టించని టపాకాయలా తుస్సుమంటూ వెలవెల పోతుందని నేను కలలో నైనా భావించలేదు.

అటూ యిటూ నాలుగుసార్లు తిరిగి యిల్లంతా కలయపరికించిన నీరజ మెల్లగా నా దగ్గిరికి వచ్చి "నేనెలా వుంటుందనుకున్నానో అలాగే వుందండీ యిల్లు" అంది.

"ఇది నువ్వు వలచిన రంభ. ఇది నువ్వు మునిగిన గంగ. ఇదిలా వుండండలోగానీ, యిందులో మన ముండడంలోగానీ నా ప్రమేయమేమీ లేదు" అన్నాను.

నా వుడుకు మోత్తనం చూచి నీరజకు నాపట్ల జాలి అయినా కలిగి వుండాలి. లేదా ప్రేమైనా యినుమడించి వుండాలి. ఆమె గోముగా నా సర సకు వచ్చి చెంపపైన చేయివేసి నన్ను తన వైపుకు త్రిప్పుకుంటూ "కోప్పడ కండీ? మనమేం ఎల్లకాలమూ యిక్కడే వుండబోతామా! టెంపరరీగా యిదొక మజిలీ! నేను చెబుతున్నానుగా! త్వరగానే వెళ్ళిపోదాం" అంటూ అనునయించింది.

"ఏమన్నావు నీరజా! ఇదొక మజిలీనా? మరైతే మన గమ్యస్థానం ఏది?" ఉత్కంఠతో ప్రశ్నించాను.

"కంగారు పడకండి. నెక్స్ట్ మజిలీయే మన గమ్యస్థానం."

నా కర్థం కాలేదు. తెల్లబోయాను. నన్ను అమాయకుణ్ణి చేసి పారేసి నందుకు మురిసిపోతున్నట్టుగా నీరజ నవ్వింది. ఆ గొడవలో పడి మజిలీల విషయం విస్మరించాను.

ఆ రోజు రాత్రి బిడ్డలిద్దరూ నిద్రపోయిన తరువాత, తన తల్లి పిచి మాకు వెళ్ళిన అదను చూచుకుని నీరజ అప్పటికప్పుడు యింట్లో ఒక చిన్న

బెంచి కోర్టులాంటి దాన్ని ఏర్పాటు చేసి నన్ను ముద్దాయివిగా నిల్చోబెట్టింది. తాను న్యాయమూర్తిగా మారిపోయి విచారణ ప్రారంభించింది.

"ఏమండీ! ఓ విషయం అడగాలి మిమ్మల్ని...."

"అడుగు. నిరభ్యంతరంగా అడుగు."

"నేను మా పుట్టింటికి వెళ్ళి ఎంతకాలమైంది?"

"కానుపు కింక మూడు మాసాలుందనగా వెళ్ళావు. కానుపైన తర్వాత మూడు నెలల కొచ్చేశావు."

"నేనింటిదగ్గర లేనప్పుడు మీకు మామూలుగా నెల ఒకటింటికి ఎంత ఖర్చవుతుండేది?"

"ఎంతో ఎందుకవుతుంది? వంద రూపాయలతో సరిపోయేది...."

"మీ లెక్క ప్రకారం నెలకు నూటయాభై మిగిలినట్టే గదా! నూటయాభైని ఆరు పెట్టి గుణించండి...."

"గుణించాను."

"మా నాన్నగారిచ్చిన డబ్బుంది. నేనొక నూరిస్తాను. కలుపుకోండి...."

"అయింది."

"ఏమిటి?"

"కూడిక."

"ఆ వెయ్యి రూపాయలూ పట్టుకెళ్ళండి. ఎంత బంగారం వస్తే అంత కొనండి. రెండు పేటలతో నాకో గొలుసు చేసిపెట్టండి...."

మంచిమాట ఎవరు చెప్పినా వినవలసిందే! కాంతను కనకంతో అలంకరించడం గూడా సాంప్రదాయమే! ఐనా ఒక సందేహం. నా

ప్రవర్తన కీ యిచ్చి వదిలిపెట్టిన తర్వాత కీ అయిపోయేదాకా పరుగెత్తే బొమ్మ మోటారులా వుండడంలేదుగదా!

ఒక పని భారమయ్యేదిగానీ, కాకపోయేదిగానీ, వాడివాడి జీవనస్థాయిని బట్టి వుంటుంది. మా ఆవిడ పురమాయించింది నా పాలిటికి భారీ వ్యవహారమే. అనుభవజ్ఞులలో సంప్రదించాను. హెచ్చరికలు మనోగతం చేసుకున్నాను. దగ్గర్లోవున్న టౌనుకు వెళ్లి బంగారం కొన్నాను. పొందికగా నగ చేసిపెట్టే బత్తుడికోసం వాకబు చేశాను. అలాంటివాడొకడు పొరుగూళ్ళో వున్నట్టు తెలిసింది. అతని దగ్గరికి వెళ్ళడానికి మధ్యవర్తి ఒకరు కావాలసి వచ్చింది. ఇలా బంగారు గొలుసు తయారీ అయిదారునెలల ప్రణాళికగా పరిణమించింది.

ఈలోగా కొత్తనీళ్లు ఒంటికి పట్టక యింటిల్లుపాదీ ఒకసారి జబ్బుపడి లేచాము. మొదట మూడేళ్ళ చంటివాడికి జలుబు చేసింది. మూసిన కన్ను తెరవకుండా మూడు రోజులపాటు ముమ్మరంగా జ్వరం కాసింది. నేనుగానీ, నీరజగానీ పెళ్ళిగాక మునుపు పసిబిడ్డలతో వేగినవాళ్ళం కాము. కనీసం 'బిడ్డల పెంపక'మన్న పుస్తకమన్నా చదువుకోలేదు. మాకన్నీ అనుమానాలే! ఒకసారి బిడ్డకు పొరబోయి గ్రుడ్లు తేలవేసేసరికి నీరజ భోరుమని ఏడవసాగింది. అంతవరకూ కాస్తా ఎడమెడంగావున్న ఆ వీధి ఆడవాళ్ళందరూ బిలబిలా యింటి లోపలికి వచ్చేశారు. ఒకావిడ బిడ్డను చేతుల్లోకి తీసుకుని నిముషంలో సముదాయించేసింది. ఇంకొకావిడ వూయెలో వేసి నిద్ర వుపింది. 'అయ్యో, యిదేం చోద్యమమ్మా! బిడ్డకు పొర బోదా ఎక్కడైనా! అంతమాత్రానికే ఏడ్చేస్తారా?' అనుకుంటూ వరుసగా అందరూ ఒకసారి విస్తుపోయారు. జ్వర తీవ్రతలో బిడ్డకు నెమ్మదిగా నిద్రపట్టేదికాదు. మేలుకుని వున్నప్పుడు కాళ్ళపైన పడుకోబెట్టుకుని మెల్లగా తడుతూవుండకపోతే ఏడుపు లంకించుకునేవాడు. అప్పట్లో ఎదురింటి తులసమ్మ, లేదా నాలుగో యింటి కామాక్షమ్మ, కాదా ప్రక్కింటి అప్పలమ్మ ఎవరో ఒకరు నీరజకు సాయం వచ్చేసేవారు. బిడ్డ తల్లిని వదిలి పెట్టకపోతే తామే స్వయంగా వంట పనికి పూనుకునేవారు. మంచిదో, చెడ్డదోగాని, ఈవాడ మనుషుల్లో ఒక

గుణం వుంది. ఎవరి గొడవలు వాళ్ళే పడనీలెమ్మని వాళ్ళూరుకోరు. నీ ఆనందంలో గానివ్వు. దుఃఖంలోగానివ్వు ఆహ్వానం లేకపోయినా వచ్చి పాలు పంచుకుంటారు. "ఏంచేస్తున్నావమ్మా నీరజా. మార్కెట్టుకు వెళ్తున్నానుగా నీ కూరగాయలేమైనా కావలసివస్తే చెప్పు. తెచ్చి పడేస్తాను" అంటూ ఒకావిడ నేరుగా యింటికే వచ్చి పలకరించి వెళుతుంది. 'వంట చెరకు అయిపోయినట్టుందే! తెచ్చి పడేయమంటావా అక్కయ్యా" అంటూ పొరుగింటి కుర్రవాడు యధోచిత సహాయం నెరపడానికి ముందుకొస్తాడు. ఇంతలో ఇంటి వెనుకవైపున వున్న ఏనాదివాళ్ళ ఆడవాళ్ళు కొందరితో నీరజకు పరిచయం ఏర్పడింది. వాళ్లామెగారిని పిండి రుబ్బనివ్వడంలేదు. చివరకు అంట్లుగూడా వాళ్ళే తోమిపెడుతున్నారు. హఠాత్తుగా నీరజకొక సందేహం కలిగింది. "ఏమిటండీ! నేనిప్పుడుండటం పుట్టింట్లో కాదుగదా! ఏమిటో మరి. ప్రాణాలకెంతో హాయిగా వుంది." అంటూ ఆశ్చర్యం ప్రకటించింది. నా మట్టుకు నేను నా ఆశ్చర్యాన్ని బయటికి వెల్లడించ లేదంతేగానీ, ఆఫీసుకు వెళ్లిరావడమొక్కటి తప్పితే నాకు గూడా అత్తగారింట్లో వున్నట్టే వుంది!

ఈ వ్యవధిలో మా చిరకాల స్వప్నం కాస్తా ఫలించింది. బంగారు గొలుసు నీరజ మెడలోకి వచ్చేసింది. ఆ రోజు మా కుటుంబానికి నిజంగా ఒక పండగ లాంటిదే! కొత్త పెళ్ళికూతుర్ని చూడ్డానికి వచ్చినట్టుగా వచ్చారు జనం! 'పచ్చి పసుపుకొమ్ములా వుందిగదా! అప్పటమైన బంగారానికి అదే గుర్తు' అన్నారు. పనితనాన్ని మెచ్చుకున్నారు. ఆ నగవల్ల నీరజ కంఠానికి ఎక్కడలేని అందం వచ్చిపడిందన్నారు. పుత్రోత్సాహమా? కొత్తగా ఒక నగ చేయించుకోవడమా? ఏది ఎక్కువ ఆనందప్రదం? ఏమో. నేను చెప్పలేను.

అలా గడిచింది ఒకటి రెండు రోజులే! మూడోనాటి సాయంకాలం నేనింటికి వచ్చేసరికి దిగులు నీడలు పారాడుతున్న ముఖంతో నీరజ గుమ్మంలోనే నా కెదురైంది.

నా మనసు గతుక్కుమంది, మెడవైపు చూచాను. పరవాలేదు. గొలుసు పదిలంగానే వుంది.

"ఏం జరిగింది నీరజా. ఎందుకలా వున్నావు?" అని ప్రశ్నించాను.

"ఎంతటి ప్రమాదం తప్పిందనుకున్నారు! గుండెలవిసి పోయాయంటే నమ్మండి. స్నానం చేస్తూ గొలుసు తీసి జామచెట్టు కొమ్మకు తగిలించాను. ఏనాదివాళ్ల అమ్మాయి లేదూ, సుబ్బులు-అది నీళ్లు చేదడానికని వచ్చింది. దాని కేవో పనులు పురమాయించి చక్కా లోపలికొచ్చేశాను. విస్తరి వేసుకుని నింపాదిగా భోజనం చేస్తూ కూర్చున్నాను. 'అమ్మగోరూ! గొలుసు చెట్టు కొమ్మకే వుంచేశారేమండీ?' అంటూ ఆ పిల్ల తీసుకొచ్చి ఇచ్చేదాకా నా కా విషయమే జ్ఞప్తిలో లేదు..."

"చూశావా నీరజా! ఎప్పుడూ ఎక్కనివాడు అందలమెక్కితే ఇలాగే ఏదో అయిందట! పోనీలే. ఇకనయినా జాగ్రత్తగా వుండు" అన్నాను.

"వద్దు బాబూ వద్దు! ఏవేళ కెలా వుంటుందో చెప్పలేం. ఎందుకురా యిదిలా చెబుతోంది అనుకోకుండా మీరు చప్పున వేరే యిల్లు చూడండి. వెంటనే వెళ్ళిపోదాం...."

"అబ్బే. ఎందుకులే నీరజా! ఈ యింటిని గురించి ఏవో దురభిప్రాయా లుండిన మాట నేను కాదనను. కానీ అవన్నీ యిప్పుడు మాసిపోయాయి. ఇక్కడి కొచ్చాక చీకూ చింతా లేకుండా నిశ్చింతగా వున్నాము. కొత్త నగ గూడా చేయించుకున్నాము. చిటికెలో మటుమాయం కావలసింది మళ్లీ మన చేతిలోకి వచ్చింది గూడా!...."

"కాదులెండి బాబూ! మీకు తెలియదు. నేను మొదటి రోజునే మీతో చెప్పానుగా! ఇది తాత్కాలికంగా ఒక మజిలీయే! మరొకటి. మరొకటీ మనకొద్దు. ఆ పూలంగి తేరు వీధిలోనే ఓ యిల్లు చూడండి...."

"ఆ వీధిలోనా?" ఆవిడ యింగిత మేమిటో తెలియక తెల్లబోయాను.

"ఇప్పుడు నా మెడ బోసిగా లేదు గదా! పరవాలేదు లెండి! మన మిప్పుడు భేషుగ్గా అక్కడే కాపురం పెట్టొచ్చు...."

తెలిసింది. బంగారపు గొలుసనేది సీరజ కంఠానికి అలంకారం మాత్రమే గాదు. నా ప్రయోజకత్వానికి గుర్తు మాత్రమేగాదు. అది పూలంగి తేరు వీధిలోకి ప్రవేశ పత్రం గూడా!

'ఒక్కొక్కతరి జవరాండ్రు కటారికత్తియల్' అన్నాడు కవి. నా దృష్టిలో వాళ్లెప్పుడూ కటారి కత్తులే! వాళ్లొక సలహా చెబుతారు. అది నీకు నచ్చదు, ససేమిరా ఒప్పుకోవు. కానీ అలా ఎంతో కాలం గడవదు. అయిదు రోజులకో, ఆరు రోజులకో నువ్వు కాస్తా మెత్తబడతావు. ఇంకొక ముహూర్తంలో ఎప్పుడో 'కానీలే చూద్దా' అంటావు. మళ్ళీ కొద్దిరోజులు గడిచేసరికి కాంతామణి కోరిక ఏదైతే వుందో దాన్ని నెరవేర్చే ప్రయత్నంలో గొంతుబంటి దాకా మునిగిపోయి వుంటావు.

ఉదాహరణకు నా విషయమే తీసుకోండి. నెల తిరగక మునుపే నేను అద్దెయింటికోసం అన్వేషిస్తూ పూలంగి తేరువీధిపై బయల్దేరాను.

అదృష్టం కలిసొచ్చినట్టుగా నాలుగైదు నెలల మునుపు నేను చూచి వచ్చిన అవుట్ హౌస్ యింకా ఖాళీగానే వుండిపోయింది. ఇంటి యజమాని జరిగిపోయిన విషయాలను గురించి అట్టే పట్టించుకునేవాడిలా లేడు. "మీరా! వచ్చేశారా! మంచిది నిరభ్యంతరంగా మీ రీ యింట్లోకి రావచ్చు. అన్నట్టు చిన్నబిడ్డలే అన్నారు కదూ! వాళ్ళు గూడా చాలా చిన్నవాళ్ళన్నారు. తోటకేమీ ప్రమాదం లేకుండా వుండడమే మాక్కావలిసింది! తాళం చెవులు యింటి దగ్గరే యిచ్చివుంటాను. మీకెప్పు డిష్టమయితే అప్పుడే చేరవచ్చు" అన్నాడు.

కొత్తయింటిలో కాపురాన్ని గురించి తలచుకున్నకొద్దీ ఎంత ఆనందంగా వున్నా, నాకు లోలోపల ఒకందుకు బాధ గూడా లేకపోలేదు. తోటలో ఒక కొయ్య నాటిపెడితే తీగలు కొన్ని అల్లిబిల్లిగా దాని కల్లుకుంటాయి. మళ్ళీ వాటిని వేరుచేయడం మనసు కెంతో బాధ కలిగించే సన్నివేశం. ఈ మాటలోని నిజాన్ని మరింత బాగా అనుభూతిలోనికి తెచ్చుకోదలచిన వారు శకుంతలను అత్తవారింటికి పంపిన నాటి కణ్వాశ్రమ దృశ్యాన్ని ఊహలోకి తెచ్చుకోవచ్చు. అశోకపురంలోని యింటిని ఖాళీ చేసిన రోజున అక్కడి

యిరుగుపొరుగు వాళ్ళను తొలగతోసుకుని ఈవలికి రావడం మా పాలిటికి బ్రహ్మప్రళయమయి పోయింది.

జీవితంలోనుంచి వీలయినన్ని ఎక్కువ సదుపాయాలు పంచుకోదలచిన వాళ్లు విధిగా కొన్ని మానసిక దౌర్బల్యాలను జయించాలి. బంధు ప్రేమను ఎక్కడికక్కడే తెగ్గోయాలి. పాపభీతి తగ్గించుకోవాలి. మాట పట్టింపు లుంచుకో గూడదు. నీతి, అవినీతి అంటూ మడిగట్టుకుని కూచో గూడదు. తోడి మానవుల పట్ల మమకారం పెంచుకోవడం అలాంటి దౌర్బల్యమే! అశోకపురం పెంకుటింటిని వదులుకోకపోతే, వసంత నిలయం అవుట్ హవుసులోని సుఖం లభ్యమౌతుందా? అయిదు నెలలకు మునుపు వాళ్లెవరో నాకు తెలియదు. నేనెవరో వాళ్లకు తెలియదు. ఓ పనికిమాలిన అనుబంధాన్ని పెంచుకుంటూ నా మనసెందుకు అశోకపురం వైపు మొగ్గు జూపుతుందో నా కర్థమై చావడం లేదు.

అవుట్ హవుసులో కాపురం పెట్టేశాము.

అవుట్ హవుసులోనుంచి సూర్యోదయం ఎంత అందంగా వుంటుందో చూచాము. వెన్నెల్లో అక్కడి మేడల గోడల, నీడల రామణీయకత తిలకించాము. వసంతం వచ్చి గృహోపవనంలో విడిది చేయడం గమనించాము. గ్రీష్మం వచ్చి పోయింది. వర్షాలు విజృంభించాయి. హేమంతంలో మంచు వానలా కురిసింది. ఋతువుల మూలంగా పుట్టుకొచ్చే అసౌకర్యాలేవీ మమ్మల్ని సోకడంలేదు. అందువల్ల నేగావచ్చు, మాకు ఋతువులన్నీ ఒక్కలాగే వున్నాయి. అంతా బాగానే వుందనీ, సుఖమంటే అదేననీ సంతృప్తి పడడానికి ప్రయత్నించాము. కానీ ఆ సంతృప్తికి వెనుక ఏదో తీరని వెలితి దాగొని వున్నట్టు నన్నొక శంక పట్టి పీడిస్తోంది. ఏమిటది! ఏమై వుంటుం దది? పని గట్టుకుని రెండు రోజుల పొడుగునా ఆలోచించి చూచాను. స్ఫురించింది. ఉన్న వెలితి అవుట్ హవుసులో మా కాపురానికి సంబంధించింది గాదు. అదిక్కడి మనుషులకు సంబంధించింది. వీళ్ళొకరి యింటి కొకరు వెళ్లరు. ఎవరి గోడల నడుమ వాళ్లదొక రాజ్యం. మా మట్టుకు మాకు ఒక ఏకాంత ద్వీపంలో నివసిస్తున్నట్టేవుంది!

ఎవరి యిన్వెన్షన్ వాళ్ళే దాచుకుంటే యిక లోక మేం బాగుపడుతుంది? నీరజతో చెప్పేశాను.

ముఖకవళికలను బట్టి చూస్తే నీరజ మారుమాట లేకుండా నా అభిప్రాయాన్ని ఒప్పుకోబోతున్నట్టే తోచింది. కానీ ఒకటే క్షణంలో ఆ ధోరణి మారిపోయింది. "బాగా అన్నారులెండి! మగవాళ్ళు మీకేం తెలుస్తుంది? ఇంటావిడ గిరిజాబాయమ్మ రోజు మార్చి రోజయినా యిక్కడికి వచ్చి వెళ్తుంది. ఆవిడ కోడలు రమాప్రియ పోయిన సోమవారం నాడనుకుంటాను. మన యింటి కొచ్చింది. నేనూ తీరిక దొరికినప్పుడల్లా వాళ్ళ యింటికి వెళ్ళి వస్తూనే వున్నాను....."

అలాగా! నాకు తెలియదు. పూలంగితేరు వీధి మహిళా సమాజంలో నీరజకు సభ్యత్వం లభించిం దన్నమాట! అంతేచాలు. ప్రస్తుతాని కదే పదివేలు!

ఈ కొత్త పరిచయాల ప్రభావం మెల్ల మెల్లగా మా కాపురంలో చోటు చేసుకోసాగింది. ఇంటావిడగానీ ఆవిడ కోడలుగానీ ఇంటికొస్తే కూచోడాని కొక సుఖాసనమైనా లేకపోతే ఏం చేయగలం? రెండు గాడ్రేజ్ కుర్చీలు తీసుకొచ్చి పడేశాను. ఇంటికొచ్చిన వాళ్లకు ఉపాహారమైనా పెట్టి పంపకపోవడం ఏం బాగుంటుంది? ఒక డైనింగు టేబిలు కొనుక్కురావడం తప్పనిసరై పోయింది. దీపావళి పండుగకు బట్టలు కొనుక్కురావడానికి బజారుకు వెళ్తూ ఇంటావిడ తోడుగా నీరజను కూడా తీసుకెళ్ళింది. వట్టిచేతులతో తిరిగిరావడం బాగుండదని నీరజకు ఒంటి రంగుకు సూట్ అయ్యేటట్టుగా డెబ్బయి రూపాయల్లో ఒక చీర సెలక్టుచేసి డబ్బు నాలుగురోజుల్లో ఇవ్వొచ్చు లెమ్మని సిఫారసు చేసింది. వస్తూ వస్తూ నీరజ తన చేతవున్న ముప్ఫైరూపాయలు పెట్టి బిడ్డ లిద్దరికీ చెరొక జత రెడీమేడ్ దుస్తులు పట్టుకొచ్చింది. ఇంటావిడ మనమళ్ళు కూడా సరిగ్గా అలాంటి దుస్తులే తొడుక్కుంటారు గనుక నేను పెదవి కదపటానికి వీల్లేక పోయింది. నాలుగు రోజులబట్టి చంటిబిడ్డ సరిగ్గా పాలు తాగడం లేదని చెప్పేసరికి, ఇంటావిడ ఈ కేసును గూడా వాళ్ల ఫామిలీ డాక్టరుకే రికమండ్

చేసింది. ఆయన చర్మంలోకి ఒక సూది దిగబొడిచి, గుప్పెడుమందు పొట్లాలిచ్చి, అదనంగా పదిరూపాయల ఖరీదుతో ఒక టానిక్కు కొనుక్కోమనీ, సదరు టానిక్కు దుర్గా మెడికల్ షాపులో దొరుకుతుందనీ సలహా చెప్పి పంపాడు.

ఈ హంగుల కేమొచ్చెగాని పూలంగితేరు వీధిలో ప్రత్యేకించి చెప్పుకోవలసిన వైభవం ఆడవాళ్ళు పేరంటాలకు వెళ్ళిరావడం. ఎవరెవరు ఏయే చీర కొనుక్కున్నారో, ఎవరెవరు ఏ యే ఆభరణం చేయించుకున్నారో తెలిసి వచ్చేది అప్పుడే! నీరజ కున్న మంచి చీరలు ఏ నాలుగో అయిదో మాత్రమే నన్నది ఆ వీధి వనితామండలి కొక చర్చావిషయమై పోవడం నా దురదృష్టం. ఇందువల్ల నాకు కొంత మనశ్శాంతి కరువై పోయింది. రాను రానూ ఈ పేరంటమన్నమాట చెవిన బడితే నేను నత్తగుల్లలా ముడుచుక పోసాగాను. ఎందుకంటే వాటికి రిక్తహస్తాలతో వెళ్ళగూడదట! ఓ జాకెట్టు ముక్క తీసుకెళ్ళాలి. అది రివాజున్నూ, అతిక్రమించరానిదిన్నీ! జాకెట్టుముక్క ఖరీదును బట్టి దాన్ని తీసుకెళ్ళేవారి అంతస్థుకు ధర కట్ట కట్టబడుతుంది.

ఈ లెక్కన ఈ అవుట్ హవుసులో ఇంకొక ఆరు మాసాలు గడిచేసరికి నా బ్రతు కెక్కడ తెల్లవారుతుందో నా వూహ కందడం లేదు.

ఎలాంటి ఆపద వచ్చి చుట్టుముట్టినా ఒక చిన్న కిటుకులో అందులో నుంచి బయటపడే హీరోలను నేను సినిమాల్లో చూచాను. నా విషయంలో అలాంటి 'మిరకిల్' ఏదైనా జరగకూడదా అనుకున్నాను. 'మిరకిల్'గా చెప్పుకోదగిన గొప్ప సంఘటన ఏదీ జరగక పోయినా, మా కాపురంలో నే నాశించిన మార్పు రావడమనేది వుంది చూచారా? అది నా అదృష్టం.

ముచ్చటగా మూడు మాటల్లో చెప్పి ముగిస్తాను.

ఓరోజు సాయంకాలం నే నిల్లు చేరుకునేసరికి నీరజ ముఖంలో కత్తి వేటుకు నెత్తురు చుక్కలేదు. ఎన్నిసార్లు గుచ్చి అడిగినా జవాబు లేదు. "చెప్పు నీరజా! అవమానమయినా, సన్మానమయినా మన ఇద్దరిలో ఒకరికి జరిగితే ఇంకొకరికి జరిగినట్టే గదా! ఫరవాలేదు చెప్పు చెప్పవూ" అంటూ

బుజ్జగించాను. ఇంకా వెయ్యి విధాలుగా ప్రతిమాలుకున్న తర్వాత నీరజ బయటపడింది.

వాసంతి అన్న పేరుతో ఇంటావిడకో మనుమరాలుంది. ఆ పదేళ్ళ పిల్ల తోటలో పూలు కోసుకుంటూ మా అవుట్‌హవుసు వైపు వచ్చిందట! 'రా అమ్మాయ్! కాఫీ తీసుకుని వెళ్దువుగానీ.' అంటూ నీరజే ఆ పిల్లను ఆహ్వానించిందట! వచ్చినపిల్ల కాఫీ తీసుకుని తన మానాన తాను వెళ్ళిపోవచ్చును గదా! అలా వెళ్ళిపోకుండా 'నీరజమ్మక్కా! నీ మెడలో వున్న గొలుసు రోల్డుగోల్డుదా? కవరింగుదా?' అని అడిగిందట.

"పెద్దవాళ్ళ చెప్పుకునేమాట గాకపోతే పసిపిల్లకు దానికేం తెలుస్తుందండీ! వద్దుబాబూ వద్దు. మనకి ఇల్లే వద్దు ఈ వీధే వద్దు" అంటూ వాపోయింది నీరజ.

నీరజకు మరేది కావాలో నాకు తెలుసు.

★